

gamla verkningsfullhet och bli en församlingsång i ordets rätta bemärkelse. M:s hufvudmål var i allt att göra musiken förståd och älskad af de många, ej de få. Den "lärdä" tonkonsten, polyfonien, fugan, den utvecklade instrumentalmusiken såg han med oblidiga ögon, och tonkonstens sista framsteg slutade enligt hans åsikt före Mendelssohn. Af hans skrifter må nämnas: "Harmonia, anteckningar till befrämjande af en allmänare bildning i musikaliska ämnen" (1833); "Lärobok i musiken med särskildt afseende på sång" (1835); "Musikalier till beagnande vid sångundervisningen i skolor och gymnasier" (1835); "Berättelser ur kyrkomusikens historia" (1841); "Blickar i musikens inre helgedom" (1849); "Sveriges tonkonst och melodiska nationaldikt" (1853); "Tonkonstens äldsta häfder" (1854); "Medeltidens skådespel i kyrkan och på teatern" (1855; prisbel. af Sv. ak., tr. 1862); "Den kyrkliga orgel-spelningen" (1862); "Musikens historia" (1864). Af alla dessa är afgjordt den sistnämnda hans betydelsefullaste verk, ej minst därför, att den svenska tonkonsten behandlas så utförligt. M. var ej vetenskapsman, och saknade väl också hvarje förutsättning att systematiskt ordna det relativt stora materiell han hade under behandling. Den friska, lediga stilen och varma kärleken till uppgiften framtvang emellertid sympati, äfven där han var som mest ensidig och ohistorisk. Någon grund att bygga en svensk musikforskning på har han dock ej lagt med boken. — M. var äfven kompositör och skref som sådan företrädesvis solosånger ("Skaldestycken af Wallin, Franzén och Stagnelius satta i musik"). Hans mest kända verk äro kantaten "Guds lof" (till Wallins text) och en mässa. Dessutom utgaf han sångsamlingen "Sveriges härliga melodier", satta för 2—4 stämmor (1861—64), "Koralbok för skolor", "Enkla melodiska sånger för alt och lägre sopran", m. m. — Litt.: Mus. ak:s handl. 1869 s. 42 f.; Aug. Blanche, Minnesbilder s. 290 ff.; H. Hofberg, Sv. biogr. handlex.; Nord. Fam. m. fl.

Abr. M:s son, den berömda kapten Julius M. (3), f. 8. 6. 1828 i Sthlm, † 23. 2. 1897, är visserligen ingen musiker, men nedlade under sin verksamhet för skarpskytteföreningarna ej så litet arbete äf-

ven för dessas manskörens organisation. — Abr. M:s broder Wilhelm August (4) var pianofabrikör i Göteborg o. hans son Wilhelm (5) utfölvade samma yrke först i Göteborg sedan (efter 1854) i Amerike. Wilh. (5) var broder till den berömda tecknaren Otto August M.

6. Gustaf Adolf M., f. 20. 5. 1812 i Christiansfeld, † 23. 3. 1880 i Stockholm, Abraham M:s andra broder. Han kom 1833 till Sverige och bosatte sig i Sthlm som pianolärare. 1836 antogs han till organist i Jakobs kyrka och blef sedan äfven kantor vid Jakobs högre apologist-skola. 1853 blef han J. P. Erikssons efterträdare som lärare i orgelspelning vid Mus. ak., på hvilken post han kvarstod till sin död (efter 1859 med professors titel). LMA 1841. 1862 reste han till utlandet för att jämte orgelbyggaren Åkerman studera Europas berömdaste orglar. 1866 var han led. af kommittén för uppriktandet af en koralmeloditabel. Redan på 40-talet gaf han talrika orgelkonserter i hufvudstaden och landsorten samt var jämte Georg Günther sin svenska samtids främste orgelspelare. Hans egna kompositioner för orgel finnas inströdda i hans talrika orgelsamlingar och preludieverk, af hvilka må nämnas: "Tolf lätta preludier"; "Tre häften preludier"; "Stor fantasi för solostämmorna i Gerdserums kyrkas orgelverk"; "Studier vid orgeln"; "Orgelstycken, preludier och fugor"; "Orgelbibliotek", "Orgelnisten", "Musik för kyrkan", "Orgelvännen". — M. var en mild, tillbakadragen natur, som ej gick framåt med broderns trovissitet utan försiktigt. Den verksamhet han som lärare vid ak. utvecklade var dock både samvetsgrann och grundlig. Biogr. i Illustr. Tidn. 3. 4. 1880. — Joh. Herm. M:s första barn i andra giftet, Julius (9), blef länsman i Norrland; hans son Bernhard (10) var under Uppsalatiden en högt skattad O. D.-sångare (f. 23. 10. 1871, lärare vid Östern:s lärov.). Dottern Hilda (11) studerade sång vid konserv. i Sthlm o. Berlin samt debuterade vid Oscarsteatern men gifte sig kort därpå. Andra sonen J. August var musikdirektör vid Skara lärov. på 50- och 60-talen, där han med Gunnar Wennerbergs hjälp bildade en orkesterförening, med hvilken han gaf stora konserter i staden. Han utvecklade en

storartad och nitisk verksamhet för musiklivet i staden samt var högt aktad ej minst af Wennerberg, som i honom hade ett godt stöd i alla musikföretag. Yngste sonen Emil Teodor M. (13), f. 31. 7. 1834 i Karlskrona, ägnade sig åt teckning och gymnastik samt blef 1859 teckningslärare i Karlskrona; fr. 1860 i samma egenskap i Härnösand, där han äfven blef teckningslärare vid allm. läroverket o. seminariet. E. T. M. var skicklig violinist (elev af Randel vid konserv. i Sthlm) och deltog redan 1860 i musiksällskapet i Härnösand samt upptog 1893 dess verksamhet, hvarefter han var dess dirigent hösten s. å. och under år 1894. På nyåret 1895 afgick han på grund af sjukdom. Emil Teodor M:s son är

14. Ivar Henning M., f. 3. 6. 1868 i Härnösand; student 1887; org.-ex. vid konserv. i Sthlm 1889, musiklär.- o. kyrkos.-ex. där 1891; studerade 1892—95 i konserv.:s pianosoloklass, 1895—99 för pianisten Lennart Lundberg, 1899—1907 musik-anmälare i Sv. Morgonbladet och sedan i Sthlmstidn.; fr. 1899 privatlärare i Sthlm i piano och harmoni. M. har utgifvit flera pianokompositioner, af hvilka särskildt tre ballader vunnit erkännande. Hans kompositioner visa en egenartad, individuell stil med nya klangverknningar. M:s verk ha blifvit uppmärksammade i utlandet, där de vunnit ej ringa spridning.

Rörande släkten Mangold se Fétis, Biogr. univ.; rör. släkten Mankell personliga medd. af Henning M.

Mannborg, Karl Theodor, f. 9. 11. 1861 i Karlstad; kom 1886 till Tyskland, där han 1889 i Borna i Sachsen (1894 flyttad till Leipzig) grundade en harmoniumfabrik, hvilken blef den första i Tyskland, som använde de amerikanska orglarnas princip med sugvindsystem. Fabriken erhöi hastigt stort anseende.

Mannerheim, Aina Johanna, f. Ehrnrooth, f. 17. 7. 1869 i Nastola, Finland; sängerska (mezzosopran); elev af Yves Bax, m:me Vaucourbell och m:me Marchesi i Paris 1893—95; konserterade redan 1893 och följ. år i Helsingfors och ingick 1896 äktenskap med bankdirektören, greve Karl Mannerheim; återupptog 1899 sin konstnärliga verksamhet till förmån för de finska folkbildningssträf-

vandena; hennes konserter i Helsingfors, finska landsorten och Skandinavien inbragte 1903 för ändamålet omkr. 45,000 mark. 1903 flyttade hon och hennes make till Stockholm, sedan den senare under Bobrikoffska väldet blifvit hotad med deportation. A. M. har i den svenska hufvudstaden ofta låtit höra sig offentligt. Hennes röst är en ovanligt präktig mezzosopran. På sitt program upptog hon i början mest franska operarier, men har sedan allt mer odlat tyska och nordiska romanser. — Biogr. i finska tidskriften "Nutid" 1901 (af Karl Flodin) och i Sv. Musiktidn. 16. 2. 1903.

Mannheimerskolan, den af Johann Stamitz grundade nya riktningen inom musiken, hvilken vid 1700-talets midt undanträngde den gamla polyfona musiken och satte i stället den homofona med delvis nya principer för temabehandling, satskombination, dynamiska klangverkningsmedel, färgrikare orkestrering, borttagande af den jämnlöpan-de generalbasen m. m. Jämte Stamitz (s. d.) verkade såsom grundläggande för stiltriktningen: Fr. Xaver Richter, Igu. Holzbauer och Joh. Schobert. Af dem, som vidare verkade för stilsens utbildning, märkas: Boccherini, Dittersdorf, Joh. Chr. Bach, Karl och Anton Stamitz, Chr. Cannabich m. fl. Såsom stilsens fulländare komma sedan Haydn, Mozart och Beethoven. Då det i våra dagar så ofta talas om ett "upptäckande" af M:s förtjänster, kan naturligtvis därmed ej menas, att man ej på 1700-talet varit fullt medveten om det nya i riktningen och uraktlåtitt att hedra dem, som hedras borde, utan endast att 1800-talet glömt föregångarna för fulländarna. Tvärtom voro vid 1700-talets slut just de äldre mästarna snarare för mycket än för litet omtyckta. De store, Haydn och Mozart, hade tämligen svårt att tränga igenom, just emedan de äldre hyllades med nästan svärmisk kärlek.

Mano (it.), hand. — M. destra, högra h. — M. sinistra, vänstra h.

Manon (Manon Lescaut), roman af abbé Prévost; har gifvit upphof till flera operor och baletter: en ballet i 3 a. af Halévy, uppf. å St. Op. Paris 3. 5. 1830; en fransk opera med musik af engelsmannen Balfe (Paris 1836); en op. com. i 3 a. af Auber (text af